

змогу більш раціонально застосовувати чинне законодавство для протидії торгівлі людьми.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Никифоряк Л.П., Орлеан А.М. Аналіз судової практики з питань застосування законодавства України щодо протидії торгівлі людьми. Київ: Фенікс, 2018. 88с. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/analysis_of_judicial_practice.pdf.
3. Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / М.О. Васильєва, В.В. Касько, А.М. Орлеан, О.В. Пустова. Київ: Фенікс, 2012. 120 с. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/krayina_pryzn4_layout_1.pdf.

ПРО ПОВТОРНІСТЬ ЗЛОЧИНІВ ЯК ВИДУ МНОЖИННОСТІ

Гуцуляк Микола Ярославович,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін та ОРД
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Лакіза Анастасія Анатоліївна,
курсант 403 навчальної групи
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Більшість труднощів, з якими стикаються правоохоронні органи та суди під час кримінально-правової кваліфікації, зокрема кваліфікації повторності злочинів, викликані недосконалістю і суперечністю чинного законодавства. Скажімо, між нормами, які визначають поняття «повторність злочинів», «сукупність злочинів» та «рецидив злочинів», виникли певні колізії. Як наслідок, ні в науці кримінального

права, ні у правозастосовній практиці немає однозначних відповідей щодо кримінально-правової оцінки вчинення особою декількох посягань.

Водночас у кримінальному кодексі України не визначено, як здійснювати кваліфікацію повторності злочинів і якими правилами при цьому керуватися. Різні підходи до кваліфікації таких злочинів було запропоновано у постановках Пленуму Верховного Суду України в юридичній літературі, та інших нормативно правових актах. Це, зі свого боку, призводить до помилок у кваліфікації злочинів, порушення прав і свобод громадян на стадіях досудового та судового слідства, а також під час призначення покарання.

Попри увагу науковців до кваліфікації злочинів, проблемних питань кваліфікації повторності злочинів комплексно не розглядали. Щоправда, окремі аспекти цього питання вивчали при дослідженні проблем множинності суспільно небезпечних діянь, зокрема, М.І. Бажанов, Р.Р. Галіакбаров, П.С. Дагель, М.А. Єфімов, Ю.О. Красіков, Г.Г. Криволапов, З.А. Ніколаєва, Г.П. Новоселов, Н.К. Семернева, Ю.Н. Юшков, А.С. Фролов, Е.О. Фролов.

Водночас спостерігається і відсутність єдиних чітко сформульованих правил кваліфікації повторності злочинів та фрагментарний характер їх дослідження. На часі, відповідно до Указу Президента України від 07 серпня 2019 року № 584/2019, робочою групою з питань розвитку кримінального права готуються пропозиції стосовно внесення змін до законодавства про кримінальну відповідальність, а саме – прийняття нової редакції Кримінального кодексу України. Питанням особливостей кримінально-правової кваліфікації науковцями приділяється особлива увага, а оприлюднені позиції засвідчують той, факт, що нормативно-визначені основи в частині кваліфікації знайдуть своє закріплення в окремих статтях відповідної книги. Окрім цього, власне правила кваліфікації множинності злочинів (повторність, сукупність, рецидив) пропонується нормативно закріпити, а не розглядати їх тільки у доктрині.

У період реформування національного законодавства України, з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України, значно змінився порядок здійснення всього кримінального провадження. Проблемні аспекти з якими стикаються правоохоронні органи, є неоднакове застосування норм права відповідно до КК України. Оскільки говорити на часі про досконалість чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства ми не можемо, адже існує багато розбіжностей, які у правозастосовній практиці і породжують численні колізії. Яскравим прикладом є те, що правоохоронні органи та суди під час кримінально-правової кваліфікації, зокрема й кваліфікації повторності злочинів, стикаються з такою проблемою, яка викликала суперечності чинного законодавства. В науці кримінального права, яка застосовується у практичній

діяльності немає однозначних відповідей щодо кримінально-правової оцінки яку вчиняє особа щодо певного посягання.

У кримінальному законі не визначено, як здійснювати кваліфікацію повторності злочинів і якими правилами при цьому керуватися.

Проаналізувавши історію кримінального законодавства можна сказати, що дане питання розглядалося в багатьох трактатах, грамотах, суддебниках, але при цьому, мало різне значення.

На сучасному етапі розвитку кримінального права в КК України, а саме в Розділі VII Загальної частини КК (ст. 32–35 КК) закріплено повторність, сукупність і рецидив злочинів. Загальній частині КК України визначено поняття повторності злочинів та окреслено її наслідки. В Особливій частині КК України повторність у більшості статей виступає кваліфікованою ознакою складу злочину і впливає на кваліфікацію вчиненого злочину [4, с. 32-35].

Наприкінці XIX – на початку XX ст. під повторністю розуміли вчинення декількох злочинів, які можуть бути тотожними, однорідними та різнорідними. Розвиток кримінального законодавства радянської епохи створив передумови для сучасного стану нормативного регулювання повторності злочинів.

Так, під повторністю злочинів визнається вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини Кримінального Кодексу України. При цьому ч. 1 та ч. 3 цієї статті КК визначають певні особливості злочинів, що можуть утворювати повторність, ч. 2 відмежовує повторність злочинів від одиничного продовжуваного злочину, а ч. 4 встановлює особливі кримінально-правові аспекти, за яких повторність відсутня. На наявність повторності також не впливає факт вчинення відповідних злочинів одноосібно чи у співучасті. [4, с. 32].

Враховуючи думки, викладені в літературі, а також на підставі власного аналізу можна виділити такі ознаки, які виражають кримінально-правовий зміст повторності злочинів: повторність утворюють два і більше злочини; збереження кримінально-правового значення хоча б двома злочинами, що утворюють повторність; вчинення двох і більше злочинів неодноразово.

Поняття повторності злочинів у кримінальних кодексах більшості пострадянських держав містить такі ознаки: вчинення особою двох або більше злочинів; передбачених однією і тією статтею чи частиною статті; передбачених різними статтями або частинами статті; повторність має місце незалежно від того, чи був суб'єкт засуджений за раніше вчинений злочин.

Слід сказати, що це ознаки множинності злочинів загалом і такі ж ознаки впливають із нормативного визначення поняття повторності злочинів, передбаченого ст. 32 КК України. Це підтверджує тезу про те, що поняття

повторності злочинів і поняття множинності злочинів позначають одне і теж явище - вчинення декількох злочинів [5, с. 82].

Цікавим є той факт, що у більшості кримінальних кодексів європейських держав повторність злочинів розглянуто лише в контексті призначення покарання. Не наведено поняття повторності злочинів і не визначено правила кваліфікації повторності злочинів. До недавнього часу повторність злочинів визнавалася множинністю в кримінальному законодавстві. Однак її існування тривалий час викликало критичні зауваження [1, с. 65]. У зв'язку з відсутністю вирішення комплексу проблем, що виникали під час функціонування цього кримінально-правового інституту. Аналогічна ситуація існує і у вітчизняному законодавстві, оскільки вчинення особою двох або більше злочинів може за відповідних умов утворювати сукупність і повторність або повторність і рецидив.

Висновок. Відтак, найбільш оптимальним варіантом вирішення проблем повторності злочинів у КК України є розробка науково обґрунтованих критеріїв відмежування цієї форми множинності злочинів від сукупності та рецидиву. У зв'язку з цим пропонуємо повторністю злочинів визнавати, насамперед, вчинення особою тотожних злочинів. Однорідні ж злочини слід вважати повторними лише у випадках, коли така повторність безпосередньо передбачено у статтях КК України. Решта однорідних злочинів є виключно сукупністю злочинів. Крім того, слід підтримати пропозицію відносити до повторних лише злочини, за які особу не було засуджено.

Проаналізувавши вище сказане можна сказати, що законодавство щодо повторності злочинів, яке було спрямовано на дослідження кримінальної відповідальності і здобутті знання які було отримано протягом історії слід застосовувати в навчально-практичній діяльності, а ситуація яка склалася в законодавстві, доктрині та правозастосовній практиці, засвідчує необхідність та своєчасність проведення комплексного дослідження проблем кваліфікації повторності злочинів, особливо щодо спеціального виду повторності.

Список використаних джерел:

1. Агаєв І. Б. Проблема повторності в кримінальному праві. М. : Юрист. 2004. С. 157.
2. Кедров Б. М. Історія науки и принципи її дослідження. *Питання філософії*. 1971. № 9. С. 78.
3. Коваленко О. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2011. Вип. 89. С. 107-111.
4. Кримінальний кодекс України. Чинне законодавство із змінами та допов. на 05 вересня 2017 року: Офіц. текст. Київ: Алерта. 2017. С. 208.

5. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації. Навчальний посібник. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер. 2009. С. 512.
6. Таганцев Н. С. Русское уголовное право. Общая часть. СПб. : Гос. Тип. 1902. С. 823.
7. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2013. С. 216.

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ІНСТИТУТУ ЗВІЛЬНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

Ісакова Вікторія Русланівна,
курсант 4-го курсу
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Одним із основних завдань будь-якої держави є боротьба зі злочинністю та з причинами її виникнення. Особа, яка вчинила злочин, зобов'язана перетерпіти заходи державно-примусового впливу, тобто нести кримінальну відповідальність, що знаходить своє вираження насамперед в осуді злочинця і його діяння обвинувальним вироком суду, а також у покладанні на винного додаткових позбавлень і обмежень. Не є виключенням і неповнолітні, для яких законодавець встановив окремі види та розміри покарань, порядок їх застосування, а також особливий порядок звільнення від кримінальної відповідальності, що полягає у застосуванні до них примусових заходів виховного характеру.

Законодавства різних епох містили цілу низку більш чи менш подібних відомим сучасному вітчизняному матеріальному кримінальному праву норм про звільнення від кримінальної відповідальності. Виявивши існування численних нормативних приписів про звільнення від кримінальної відповідальності, які містилися у вітчизняному законодавстві дорадянського періоду, науковцями було «відкопано» солідну історичну спадщину щодо традиції цього інституту як реакції на вчинене суспільно небезпечне діяння. Також завдяки цьому можна впевнено стверджувати, що правове явище звільнення від кримінальної відповідальності, яке насправді має дуже глибокі історичні витоки, традиційно властиве вітчизняному кримінальному праву, правосвідомості й менталітету українського народу, сьогодні динамічно розвивається [1, с. 136].